

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบัน ค่าใช้จ่ายทางด้านสาธารณสุขของประเทศ สูงถึงปีละ 250,000 บาท แต่มีประชาชนถึง 18 ล้านคน ที่ยังไม่มีหลักประกันสุขภาพ ทำให้ผู้ด้อยโอกาสและผู้ยากไร้บางส่วนไม่กล้าไปโรงพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย เพราะไม่มีเงินค่ารักษา ขณะเดียวกันงบประมาณก็ไม่ได้จัดสรรอย่างเป็นประโยชน์และกระจายตัวอย่างเพียงพอ การที่คนไทยได้รับการบริการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ โดยไม่ต้องกังวลใจในเรื่องค่ารักษาพยาบาล นั่นคือความเสมอภาคในการเข้าถึงการบริการทางการแพทย์ และ สาธารณสุขที่คนไทยอยากให้เป็นจริง ดังนั้น รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้มีความคิดริเริ่มโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรคขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนคนไทยทุกคนได้รับความเสมอภาค และคุณภาพในการรับบริการทางสุขภาพ โดยมีหลักประกันหรือมีความมั่นใจว่าเมื่อเจ็บป่วยหรือไม่สบาย ก็สามารถไปรับบริการตรวจรักษาและเชี่ยวชาญรักษาโรค โดยไม่ต้องกังวลในเรื่องค่ารักษาพยาบาล จนทำให้ขาดโอกาสในการรักษาตัว ทั้งนี้รัฐบาลจะเป็นผู้จ่ายค่ารักษาพยาบาลแทนให้ตามวิธีการที่ได้กำหนด นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคที่จะให้แต่ละคนตามความจำเป็น ซึ่งถือเป็นโครงการริเริ่มที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 52 ที่ระบุไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ.....” ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนชาวไทยทุกคนมีสิทธิเสมอกันที่จะได้รับความคุ้มครองการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง¹

มาตรการในระยะเร่งด่วน รัฐบาลได้จัดโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรค เพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพให้แก่คนไทยที่ยังไม่มีสิทธิใดๆ เลยให้สามารถเข้าใช้บริการสุขภาพได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องเงินทอง

---

¹ ฝ่ายกฎหมายและระเบียบ สำนักงานประกันสุขภาพ, ร่างพระราชบัญญัติ หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข, 2544), หน้า 3.

มาตรการในระยะยาว รัฐบาลจะจัดให้มีพระราชบัญญัติ หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งคาดว่าจะประกาศใช้ภายในปี พ.ศ. 2545 ภายใต้ระบบเดียวกัน เพื่อให้คนไทยมีหลักประกันสุขภาพภายใต้ระบบเดียวกัน โดยให้เกิดความเท่าเทียมกัน มีความมั่นคงและยั่งยืน²

รัฐบาลได้เริ่มให้บริการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรคในระยะที่ 1 ในพื้นที่ 6 จังหวัดนำร่อง คือ พะเยา นครสวรรค์ ยโสธร ปทุมธานี สมุทรสาคร และ ยะลา ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2544 สำหรับการดำเนินโครงการในระยะที่ 2 ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่และนครราชสีมา ได้เริ่มให้บริการตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2544 เป็นต้นมา และ นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 เป็นต้นมา นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรค ในระยะที่ 3 ได้ดำเนินการครอบคลุมในทุกจังหวัดของประเทศ รวมทั้งพื้นที่บางส่วนของกรุงเทพมหานครแล้ว³

ผู้มีสิทธิรักษาพยาบาลตามโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค คือ ผู้ที่ยังไม่ได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลตามกฎหมายหรือระเบียบอื่นๆ ของรัฐอยู่ก่อนหน้าแล้ว เช่น ข้าราชการและลูกจ้างประจำของรัฐ พนักงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งคนภายในครอบครัวที่มีสิทธิ ลูกจ้างในโครงการประกันสังคม ผู้ที่มีบัตรประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น และต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในพื้นที่ที่ให้บริการ

การขอใช้บริการโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรคมีขั้นตอนโดยสังเขปเริ่มตั้งแต่ผู้มีสิทธิใช้บริการโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค นำทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่ทางราชการออกให้ไปขึ้นทะเบียนที่โรงพยาบาลหรือสถานีนามัยใกล้บ้าน แล้วจะได้รับบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือ บัตรทอง เพื่อเข้ารับการรักษาจากแพทย์ได้ทันที โดยใช้คู่กับบัตรประชาชน หรือ บัตรอื่นๆ ที่ราชการออกให้ ชื่อโรงพยาบาลหรือศูนย์บริการสาธารณสุข หรือสถานีนามัย ซึ่งให้บริการระดับขั้นต้นที่อยู่ใกล้บ้าน จะระบุไว้ในบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า เพื่อเป็นสถานพยาบาลประจำครอบครัวที่จะไว้วางใจได้ ในกรณีที่ป่วยหนักที่หมอในสถานพยาบาลขั้นหลักประจำครอบครัว มีความเห็นว่าจำเป็นต้องส่งตัวไปรักษาในโรงพยาบาลขั้นสูงขึ้นไป ก็จะมีการส่งตัวไปรักษาต่อยังโรงพยาบาลขั้นสูงต่อไป กรณีเกิดอุบัติเหตุหรือป่วยฉุกเฉินนอกพื้นที่ สามารถเข้ารับรักษาได้ที่สถานพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการทุกแห่ง ทุกจังหวัดโดยไม่ต้องกลับมารักษาที่โรงพยาบาลประจำครอบครัว โดยเสียค่าธรรมเนียมการรักษา

² สำนักงานโครงการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข, ประชาชนจะได้อะไรจากโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค (กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข, 2544), หน้า 3.

³ สำนักงานประกันสุขภาพ, นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค (กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข, 2544), หน้า 1.

พยาบาลทุกโรค 30 บาทต่อครั้ง ไม่ว่าจะนอนหรือไม่นอนโรงพยาบาลก็ตาม โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลเพิ่มเติม⁴

สิทธิของผู้เข้ารับบริการในโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค จะได้รับในการเข้ารับบริการในสถานพยาบาล ได้แก่ การได้รับบริการรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพ การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ซึ่งจำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพตามแนวทางการป้องกันและรักษาโรคที่เป็นแบบแผน ซึ่งกำหนดโดยสมาคมหรือสภาวิชาชีพนั้นๆ ตามที่รัฐบาลจะได้ประกาศให้ทราบ เช่น

- ตรวจรักษาทุกโรค ตั้งแต่ไข้หวัด มะเร็ง จนถึงโรคหัวใจ ได้รับยารักษาโรคต่างๆ รวมทั้งคำแนะนำปฏิบัติตัว
- ถ่างแผล เย็บแผล ผ่าตัด
- ผ่ากึ่ง ทำคลอด ทำหมันและวางแผนครอบครัว
- ฉีดวัคซีน และ เซรุ่มป้องกันโรคพื้นฐาน ที่รัฐพึงจัดได้
- รักษาโรคฟันต่างๆ เช่น ถอนฟัน อุดฟัน ชูดหินปูน เคลือบฟลูออไรด์ รักษาโรคของฟันและเหงือกทำฟันหลอม ที่ใช้อะคริลิกเป็นฐาน ที่ทันตแพทย์เห็นว่าจำเป็นต่อการเคี้ยวอาหาร
- การตรวจเช็คร่างกายที่จำเป็นเพื่อการป้องกันและรักษาแต่เนิ่นๆ เช่น การตรวจมะเร็งปากมดลูก และอื่นๆ ที่จะประกาศให้ทราบ
- อวัยวะเทียมหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการบำบัดรักษาโรค รวมทั้งค่าซ่อมแซมด้วย ยกเว้นอวัยวะเทียมที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ตามกฎหมายกระทรวง
- ค่าห้องสามัญ และค่าอาหารสามัญ ประเภทผู้ป่วยใน

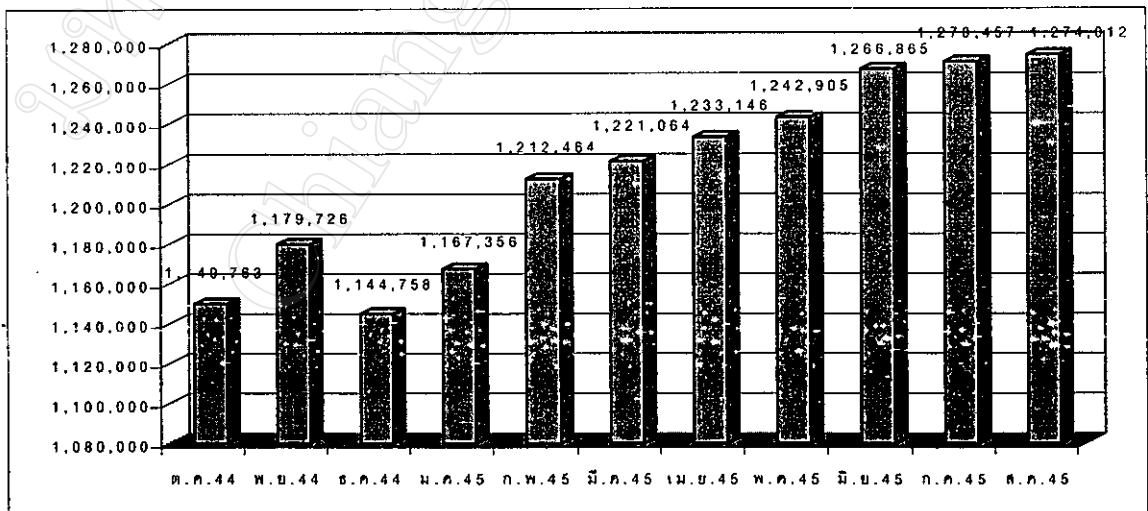
สำหรับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรค ในจังหวัดเชียงใหม่ มีสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่เป็นแกนกลางในการสนับสนุนและดำเนินงานนโยบายโดยประสานกับหน่วยบริการสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชนทุกแห่งในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อร่วมมือกันดำเนินโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า ให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลกำหนดไว้ โดยมีสถานบริการคู่สัญญาหลัก คือ โรงพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 36 แห่ง โดยครอบคลุมการให้บริการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 13 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาล

⁴ สำนักงานประกันสุขภาพ, นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค (กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข, 2544), หน้า 1-3.

แม่และเด็ก โรงพยาบาลค่ายกาวิละ โรงพยาบาลประสาท โรงพยาบาลเทศบาลนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลแมคคอร์มิค โรงพยาบาลราชเวช โรงพยาบาลช้างเผือก โรงพยาบาลเชียงใหม่ราม 2 โรงพยาบาลเซ็นทรัลเชียงใหม่เมมโมเรียล โรงพยาบาลรวมแพทย์ โรงพยาบาลแมคเคน และ โรงพยาบาลเกษมราษฎร์

ตั้งแต่รัฐบาลเริ่มโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรคในจังหวัดเชียงใหม่แล้วนั้น ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2544 ปรากฏว่าได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป โดยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในการขอขึ้นทะเบียนใช้สิทธิในการรักษาพยาบาลตามโครงการนี้ ซึ่งทำให้โรงพยาบาล และ บุคลากรทางการแพทย์ต้องรองรับการให้บริการแก่ประชาชนตามโครงการใหม่นี้มากยิ่งขึ้น อันนำมาซึ่งความสงสัยและความไม่มั่นใจของประชาชนทั่วไปว่าจะไม่ได้รับการบริการจากโรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ที่เข้าร่วมโครงการนี้ได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาถึงทัศนคติของผู้เข้ารับบริการจากโครงการหลักประกันสุขภาพ 30 บาท รักษาทุกโรคนี้ว่าเป็นอย่างไรมีข้อดีและข้อบกพร่องอย่างไรบ้างที่ควรปรับปรุง โดยเลือกศึกษาทัศนคติของผู้เข้ารับบริการในโรงพยาบาลตามโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกรณีศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้โรงพยาบาลที่สังกัดในโครงการนี้ ทำการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

รูปที่ 1 แผนภูมิแสดงจำนวนการขึ้นทะเบียนและออกบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : ศูนย์ประกันสุขภาพถ้วนหน้า สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

⁵ ศูนย์ประกันสุขภาพถ้วนหน้า, *สรุปผลการดำเนินงาน โครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า จังหวัดเชียงใหม่* (เชียงใหม่ : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2545), หน้า 14.

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้เข้ารับบริการที่มีต่อโรงพยาบาลในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรค
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้รับบริการในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรค ในการรับบริการในโรงพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงทัศนคติของผู้เข้ารับบริการในโรงพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรค
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับบริการในโรงพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรค
3. สามารถนำผลการศึกษาที่ได้เสนอแก่นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ทัศนคติ หมายถึง สิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล ที่ทำให้มีผลกระทบต่อพฤติกรรมที่แสดงออก เป็นการกำหนดท่าทีเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งต่างๆ

ผู้เข้ารับบริการ หมายถึง ผู้เข้ารับบริการขั้นพื้นฐานทางการแพทย์สาธารณสุข และการอนามัยอันจำเป็นเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมและการป้องกันโรค การวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล การป้องกันความพิการและการฟื้นฟูสมรรถภาพ และ การอื่นใดเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่หน่วยบริการจัดขึ้นตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

การบริการรักษา หมายถึง การได้รับบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขจากโรงพยาบาลที่สังกัดโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรค ในที่นี้จะแบ่งการบริการของโรงพยาบาลออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการสำหรับผู้ป่วยใน

ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล ด้านการบริการรักษาพยาบาลจากแพทย์ และ ด้านอุปกรณ์ทางการแพทย์และเวชภัณฑ์

โรงพยาบาลในโครงการ หมายถึง โรงพยาบาลที่เข้าร่วมเป็นสถานบริการคู่สัญญาหลัก ในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 13 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลเชียงใหม่ราม 2 โรงพยาบาลช้างเผือก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลรวมแพทย์ โรงพยาบาลเซ็นทรัลเชียงใหม่เมมโมเรียล โรงพยาบาลแมคคอร์มิค โรงพยาบาลค่ายกาวิละ โรงพยาบาลราชเวช โรงพยาบาลเทศบาล โรงพยาบาลแม่และเด็ก โรงพยาบาลประสาท โรงพยาบาลแมคเคน และ โรงพยาบาลเกษมราษฎร์

หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หมายถึง นโยบายที่รัฐบาลต้องการให้คนไทยมีหลักประกันด้านสุขภาพ หรือ มีความมั่นใจว่าเมื่อเจ็บป่วย ไม่สบาย สามารถไปหาหมอเพื่อขอคำแนะนำรับบริการตรวจรักษา หรือแม้แต่ได้รับยาเพื่อเยียวยารักษาโรค โดยไม่ต้องกังวลในเรื่องค่ารักษาพยาบาล จนทำให้ขาดโอกาสรักษาตัว ทั้งนี้รัฐบาลจะเป็นผู้จ่ายค่ารักษาพยาบาลแทนให้ ตามวิธีการที่รัฐบาลจะได้กำหนด นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคที่จะให้แต่ละคนตามความจำเป็น

โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค หมายถึง นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล โดยทุกคนที่เข้ารับบริการดูแลสุขภาพ รวมทั้งการรักษาพยาบาลจะเสียค่าธรรมเนียม 30 บาทต่อครั้ง ไม่ว่าจะนอนหรือไม่นอนโรงพยาบาลก็ตาม โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลอื่นๆ เพิ่มเติม

สิทธิประโยชน์ คือ บริการสุขภาพขั้นพื้นฐานที่จำเป็น ซึ่งทุกคนจะได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้ระบบการประกันสุขภาพแห่งชาติ เป็นบริการที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามแนวทางการป้องกันและรักษาโรคที่เป็นแบบแผนและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือ บัตรทอง คือ บัตรประจำตัวของผู้ที่ได้รับสิทธิรักษาพยาบาลตามโครงการ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรค